

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Жерновникова О. А., Коваленко О. А., Коваленко Л. М. Принципи і методи організації змішаного навчання в закладах вищої освіти	104
Жизномирська О. Я. Дистанційна форма навчання: шлях підвищення кваліфікації педагогів Тернопільського краю	107
Кравченко О. О. Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу	111
Лебедєва В. В. Ресурсне наповнення дистанційного курсу в системі MOODLE	115
Олійник Т. О., Пісоцька М. Е., Минко П. Є. Особливості вдосконалення студентоорієнтованого викладання в онлайн- середовищі	119
Пономарьова Н. О. Впровадження змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів: досвід та перспективи	123
Потапова Н. В. Особливості використання веб-квестів в освітньому процесі в умовах дистанційного навчання	126
Прокопенко А. І., Доценко С. О. Цифровізація системи вищої освіти в умовах пандемії COVID-19	129
Собченко Т. М., Пивоварова О. М. Переваги та недоліки реалізації змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти	133
Танько Т. П. Деякі аспекти організації дистанційного навчання у закладах вищої педагогічної освіти	137
Толочик О. В., Васютіна Т. М. Особливості організації змішаного навчання в початковій школі в контексті природничої освітньої галузі	141
Абдулкадір Кабадай Вплив телебачення на різні сфери розвитку дитини	144
Сірі Соллід Мадсен 2020: зміни ставлення викладачів до цифрових технологій як до освітнього ресурсу	149
Секція III Психолого-педагогічні засади інклюзивної освіти й підтримуючого навчання	155
Григоренко В.Л. Формування толерантності у майбутніх вихователів ЗДО в умовах інклюзивної освіти	155

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Пономарьова Н. О.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

На підставі аналізу досвіду змішаного навчання на фізико-математичному факультеті ХНПУ імені Г.С. Сковороди встановлено умови його запровадження у закладах вищої педагогічної освіти (підготовка викладачів, вибір моделі, розробка навчально-методичного забезпечення, реалізації усіх складових освітнього процесу, супровід змішаного навчання).

Ключові слова: дистанційна освіта, змішане навчання, заклади вищої педагогічної освіти, умови впровадження змішаного навчання.

Based on the analysis of the experience of blended learning at the Faculty of Physics and Mathematics of G.S. Skovoroda KhNPU, the condition of its introduction in institutions of higher pedagogical education (teacher training, choice of models, development of educational and methodological support, implementation of all components of the educational process, support of blended learning).

Key words: distance education, blended learning, institutions of higher pedagogical education, conditions of introduction of changed learning.

Вся система освіти України в реаліях пандемії COVID-19 опинилася в ситуації виклику щодо невідкладного впровадження дистанційної освіти у закладах освіти усіх рівнів. Дистанційне навчання – одна із форм навчання, яка виникла й удосконалювалася разом із розвитком Інтернет-технологій, і на сьогодні має виділені характерні ознаки, принципи і низку теоретичних і практичних напрацювань [1]. Організація якісного масового дистанційного навчання у закладах вищої освіти – складний і багатofакторний процес, який зараз знаходиться на початку становлення та розвитку [2]. Попри наявність порівняно значної кількості наукових розвідок щодо особливостей дистанційної освіти, їх виявилось недостатньо для практичного її впровадження [3,4,5].

Отже, 2020 рік виявився для ХНПУ імені Г. С. Сковороди де-факто рушійним для опанування та впровадження дистанційної та змішаної форм освіти. Перш за все, усі співробітники факультету мали вимушені надшвидко та на високому рівні опанувати виключно новітні цифрові компетентності, а також інноваційні за сутністю підходи щодо створення нових моделей навчання. Наприклад, вже з весняного семестру розпочалася перепідготовка та підвищення кваліфікації викладачів та співробітників щодо реалізації дистанційного навчання. Так, усі викладачі фізико-математичного факультету беруть участь у онлайн-стажуваннях, курсах, вебінарах тощо відповідної тематики із одержанням сертифікатів – за період з квітня по листопад 2020 року 19 співробітників

факультету отримали 45 сертифікатів з підвищення кваліфікації за відповідною тематикою.

Для синхронної взаємодії викладачами нашого факультету опановано такі популярні платформи, як Zoom, Microsoft Teams, GoogleMeet та інші. Для асинхронної взаємодії учасників освітнього процесу на факультеті використовувалися такі платформи, як Google Classroom, Edmodo, Moodle та інші. З весняного семестру єдиною опорною на фізико-математичному факультеті стала платформа дистанційної освіти Moodle.

Зауважимо, що для реалізації дистанційного навчання необхідно також оволодіти спеціальними інструментами: сервісами електронних інтерактивних дощок, електронними ресурсами для створення відео лекцій та добірок матеріалів для перевірки знань й умінь, створення вікторин, кросвордів, ребусів, для створення онлайн-демонстрацій та симуляцій, стрічок часу, ментальних карт тощо. З жовтня 2020 року через карантинні обмеження на фізико-математичному факультеті була впроваджена змішана форма навчання. Змішана форма навчання передбачає таку організацію освітнього процесу, що поєднує дистанційне та очне навчання (застосування технологій дистанційного навчання на очній формі). Основою застосування змішаного навчання є технологічна готовність викладачів, студентів і закладу освіти, а також ґрунтовна методична підготовка кожної дисципліни. Змішане навчання ефективно саме завдяки цілковитій пристосованості до конкретних умов навчання, особливостей навчального матеріалу і навіть потреб конкретної групи.

Відповідно до цього, для підтримки змішаного навчання має бути й розроблений контент дистанційних курсів на ПДО Moodle. Навчальний матеріал у різних форматах (тексти, презентації, окремі відеоматеріали), матеріали для тестування та опитування, для проведення заліків та екзаменів тощо зорієнтовуються не на створення самостійних дистанційних курсів як таких, а на підтримку поєднання синхронного та асинхронного режиму роботи, онлайн на оффлайн форм навчання.

Станом на станом на 01 грудня 2020 р. всього на ПДО Moodle представлено 159 курсів кафедр фізико-математичного факультету на різних етапах їх розробки Науково-методичною комісією факультету за участю деканату було проведено внутрішній аудит дистанційних курсів за наступними критеріями: наявність та якість резюме курсу (відкритої стислої інформації про курс), робочої програми, структурованість курсу за темами, наявність лекцій, завдань для практичних чи лабораторних робіт, списку літератури. Цей перелік корелює із переліком вимог до дистанційних курсів, запропонованих керівництвом університету, водночас були враховані потреби змішаної форми навчання [6,7].

Аналіз отриманих даних став основою для встановлення орієнтирів для подальшого якісного удосконалення дистанційних курсів. Проведення внутрішнього аудиту стало поштовхом для активізації роботи викладачів над курсами, сприяло обміну кафедральним та особистим досвідом співробітників, зростанню їх професійної майстерності. На особливу увагу заслуговують наступні курси, які вирізняються повнотою та оригінальністю, творчим підходом викладачів до організації дистанційного навчання: «Педагогіка» (професор

Калашнікова Л.М. та доцент Боярська-Хоменко А.В); «Об'єктно-орієнтоване програмування» (професор Олефіренко Н.В.); «Загальна фізика і астрономія» (доцент Масич В.В.); «Лінійна алгебра» (доцент Простакова Ю.С.).

Важливо, що за умов змішаного навчання актуальним є забезпечення проведення усіх видів практик – педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти, у закладах профільної та спеціалізованої середньої освіти, у закладах вищої освіти, науково-педагогічної практики.

Впровадження дистанційного навчання не оминає й виховну роботу зі студентами як невід'ємну складову освітнього процесу, виключно значущу для професійної підготовки майбутніх учителів. У режимі онлайн відбуваються й факультетські студентські наукові заходи – складова професійної підготовки майбутніх учителів.

Змішана форма навчання вимагає поєднання асинхронного та синхронного режимів дистанційного навчання, пошуку оптимальних засобів і шляхів взаємодії зі студентами, адаптування традиційних методик вивчення навчальних дисциплін до нових умов, подолання нерівності учасників освітнього процесу в технічному забезпеченні, оволодіння ними цифровими технологіями.

Аналіз досвіду фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди засвідчив, що умовами впровадження змішаного навчання у закладах вищої педагогічної освіти є підвищення кваліфікації та відповідна перепідготовка науково-педагогічних працівників; побудова моделі змішаного навчання навчальної дисципліни як вихідний етап провадження змішаного навчання; розробка навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін з урахуванням вимог змішаного навчання; охоплення у змішаному навчанні усіх елементів освітнього процесу; надання учасникам освітнього процесу організаційної, методичної, технічної та психологічної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю., Гриценчук О. О., Жук Ю. О. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології : монографія. К. : Атіка, 2005. 140 с.
2. Васюк О., Скумін Т. Теоретико-методичні аспекти організації дистанційної освіти. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 2. С. 1–3.5.
3. Воронкін О. С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm>. (дата звернення: 03.02.2021).
4. Малінко С. Дистанційна освіта: організаційна структура, психолого-педагогічні основи, фінансування і управління. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/203728/203481> (дата звернення: 03.02.2021).
5. Підчасов Є. В. Психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (ДОТ).

URL:<http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110> (дата звернення: 03.02.2021).

6. Пилаєва Т. В. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. *Наукові записки. Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка. 2016. Вип. 147. С. 114-118.

7. Прокопенко А. І., Підчасов Є. В., Москаленко В. В., Доценко С. О., Лебедева В. В. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів. Навчальний посібник. Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. «Мітра», 2019. 81 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Потапова Н. В.

кандидат педагогічних наук, викладач

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

Стаття присвячена проблемі використання технології веб-квестів в освітньому процесі. Увага приділяється різновидам веб-квестів та їхнім форматам. Наголошено на перевагах цієї технології для розвитку особистості дитини та підвищення ефективності процесу навчання. Проаналізовано поетапну підготовку та особливості проведення веб-квестів.

Ключові слова: веб-квест, метод проектів, Інтернет-ресурси, квест-гра, електронна платформа, інформаційна компетентність.

The features of WebQuests usage in the educational process in the context of distance learning.

The article focuses on the problem of using of the WebQuest technology in the educational process. The types and the forms of WebQuests have been considered. The benefits of this technology for the child`s personality development and increasing the efficiency of educational process have been emphasized. Step-by-step preparation and specificities of organization of WebQuests have been analyzed.

Key words: WebQuest, project-based learning, Internet resources, quest game, electronic platform, information competence.

Сучасна система освіти вимагає значного вдосконалення дидактичних засобів, методів і підходів. Дистанційний формат значно розширює можливості отримання і закріплення знань, сприяє формуванню навчальних умінь та навичок, розвитку творчого мислення, а також забезпечує розвиток самоорганізації та мотивації пізнавальної діяльності учнів і студентів.

Однією з інноваційних технологій навчання є веб-квести – особлива форма організації навчально-пошукової діяльності засобами інтернет-ресурсів. Зручність цієї технології полягає в тому, що за її допомогою можна охопити цілу тему або